

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

4 december 2003

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING EN WETENSCHAPSBELEID

Interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de problematiek van zogenaamde mobbing in het onderwijs

Met redenen omklede motie

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het leerlingenvervoer in het algemeen en de situatie van de busbegeleiders in het bijzonder

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het voorzien in extra middelen om de door de hogescholen geprefinancierde bedragen in het kader van de TBS-regeling terug te betalen

Vraag om uitleg van mevrouw Margriet Hermans tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over impulsen voor het vreemdetalenonderwijs in basis- en secundaire scholen

Vraag om uitleg van de heer Frans Ramon tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de oprichting van een lagere graad deeltijds kunstonderwijs in een filiaal

Vraag om uitleg van mevrouw Brigitte Grouwels tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de normen die de Brusselse Centra voor Leerlingenbegeleiding hanteren bij tests

Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijck tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over schaken op school

Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

Donderdag 4 december 2003

VOORZITTER : De heer Gilbert Vanleenhove

– *De interpellatie wordt gehouden om 10.26 uur.*

Interpellatie van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de problematiek van zogenaamde mobbing in het onderwijs

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de problematiek van zogenaamde mobbing in het onderwijs.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, het thema mobbing is niet nieuw. Op 8 mei jongstleden heeft de heer Van Dijk bijvoorbeeld een interpellatie over dit heikle punt gehouden. Nu krijgt het een actualiteitswaarde door de rechtszaak over de gepeste postbode. We volgen dit met belangstelling, maar we zijn ook geschokt. Het is niet aan ons om te oordelen in deze zaak, die de mogelijk pijnlijke verhoudingen op het werk illustreert. Ook in scholen worden leerkrachten en directies gepest door collega's.

Recent werd onze aandacht gevestigd op het thema door het boek van de heren Van Impe en Van Roosbroeck 'De pest op school'. Het bevestigt dat mobbing in de scholen geen zeldzaamheid is. Er zijn nog andere aanwijzingen. Volgens een onderzoek van 'Klasse' bij 700 leerkrachten vorig jaar beweert 1 op de 3 leerkrachten dat er op zijn/haar school collega's gepest worden. Die waarneming moet in een objectief kader worden geplaatst, maar blijft op zich problematisch en verwijst naar een realiteit.

Eenzijds bevestigt dit boek eens te meer wat al vaker is gebleken. Anderzijds kan zelfs een sluiten-

de procedure de slachtoffers niet beschermen tegen ontmoediging, depressie en ziekte. Blijkbaar bestaat er vaak een verband tussen vroegtijdige pensionering en mobbing. Daarbij rijst de vraag naar een neutrale onafhankelijke objectieve ombudsdienst. De slachtoffers hebben nood aan bescherming en een waardige behandeling. De procedurele aanpak verschilt naargelang het onderwijsnet. Een en ander veroorzaakte een kleine polemiek in de pers tussen het gemeenschapsonderwijs en mezelf. Ik kreeg de indruk dat de betrokken beroepsinstanties zich niet echt neutraal opstelden. Er werden mij namen en verbanden genoemd.

Mevrouw de minister, in mei stelde ik voor een hoorzitting te houden over mobbing. Ik citeer uw antwoord : 'Het zou inderdaad interessant zijn om hierover een hoorzitting te organiseren, maar er werden een aantal klachten ingediend bij het parket, onder andere door mezelf. Op een bepaald ogenblik heeft een groep van gepeste leerkrachten op een zeer assertieve manier tegen mij gereageerd. Iedereen heeft me toen aangeraden een klacht in te dienen. Ook de heer Steenhaut heeft namens het gemeenschapsonderwijs een klacht ingediend. We moeten dus nagaan wat we kunnen behandelen in een hoorzitting en wat niet.'

Wat is uw inschatting van het probleem ? Hoe ziet u het probleem kwantitatief en kwalitatief ? In welke mate leiden de huidige procedures wel tot een bevredigend resultaat ? Stemt u ermee in dat de procedures getoetst moeten worden in het licht van de herhaalde kritieken ? Wat houdt u tegen om te voorzien in een laagdrempelige neutrale onafhankelijke objectieve ombudsdienst ?

Wat is de stand van zaken met betrekking tot de klachten waar u naar verwees ? In welk opzicht staan die nog een hoorzitting in de weg ? Als we toch een hoorzitting zouden organiseren, wat kan daar wel en niet aan de orde komen ?

Martens

Hoe verklaart u het grote verschil in het aantal klachten tussen de verschillende netten? Het gemeenschapsonderwijs heeft ongeveer evenveel klachten als het vrij onderwijs, ook al ligt het aantal leerkrachten er beduidend lager. Mevrouw de minister, hebt u een verklaring voor deze disproportionele verhouding? Ik snap niet waar deze wanverhouding vandaan komt. Ik weet niet waarom zoveel leerkrachten in het gemeenschapsonderwijs zich na een aantal moeilijke jaren in hun school gedwongen zien op pensioen te gaan. Het zou iets met de arbeidscultuur en met het functioneren van de hiërarchieën in die scholen te maken kunnen hebben. Hebt u een andere, pertinentere verklaring?

Ik heb gemerkt dat de AGD het voorwerp van een hele reeks verdachtmakingen uitmaakt. Dit onderwerp is ook al ter sprake gekomen op het federale niveau. Blijkbaar wordt de AGD vaak ingeschakeld om een zogenaamde menselijke oplossing voor de problemen te vinden. Op die manier wordt de AGD een eindstation waar mensen in de naam van de volksgezondheid op een zachte manier naar een vervroegde pensionering worden afgevoerd. Wat is uw mening hierover? Hebt u dit probleem al met de bevoegde federale ministers besproken? In welke mate hebt u in dit verband reeds conclusies getrokken?

De voorzitter : De heer Van Nieuwenhuysen heeft het woord.

De heer Luk Van Nieuwenhuysen : Mijnheer de voorzitter, ik herinner me zeer goed de interpellatie die de heer Van Dijk in mei 2003 heeft gehouden.

Uit het boek van de heren Van Impe en Van Roosbroeck blijkt duidelijk om welke toestanden het precies gaat. De lectuur van dit boek stelt de lezer in staat zich in te leven in de machteloosheid van mensen in het onderwijs die door hun directie of door hun collega's worden weggepest.

Ik geef toe dat ik deze problematiek aanvankelijk misschien wat heb onderschat. Toen ik er een aantal jaren geleden voor het eerst op werd gewezen, had ik de indruk dat het om enkelingen ging. Ik ging er bovendien van uit dat enkelen onder hen zelf gedeeltelijk verantwoordelijk waren voor de pesterijen waar ze het slachtoffer van waren.

Ondertussen ben ik op dit standpunt teruggekomen. In mei 2003 heb ik er reeds op gewezen dat

het hier een wijdverbreid fenomeen betreft. Uit de door de heer Martens aangehaalde enquête in Klasse blijkt dat het om heel wat mensen gaat. Een afdoend antwoord op dit fenomeen is tot op heden nog niet gegeven.

Wat de rustpensioenen wegens lichamelijke ongeschiktheid betreft, is er een groot verschil tussen het vrij en het gemeenschapsonderwijs. In haar poging om dit verschil te verklaren, heeft de minister er in mei 2003 op gewezen dat de cijfers voor het gemeenschapsonderwijs ook het onderhoudspersoneel omvatten. In het antwoord dat de betrokken federale minister in 2001 op een vraag om uitleg heeft gegeven, is evenwel enkel sprake van leerkrachten en niet van mensen uit het onderwijs. Ik weet bijgevolg niet of het antwoord dat de minister in mei 2003 heeft gegeven, helemaal correct is.

In haar antwoord in mei heeft de minister tevens de procedure geschetst. Ze is hierbij evenwel pas begonnen bij het tijdstip waarop het ziektekrediet is uitgeput en de betrokkene naar de pensioenadministratie van de AGD wordt verwezen. Dit toont aan dat met betrekking tot mobbing door directies of door collega's te weinig preventief wordt gewerkt. Op dit vlak beschikken de slachtoffers van pesterijen niet over voldoende mogelijkheden.

De gepeste leerkrachten kunnen een beroep doen op de vakbonden en op de VZW Limits. In dit verband zou ik even willen citeren uit het boek 'De pest op school' : 'Vaak zijn de pestkoppen, directie of inspectie lid van dezelfde vakbond. Als de VZW Limits wordt gevraagd om te bemiddelen, gebeurt het vaak dat de machtige directeurs, inspecteurs, internaatbeheerders of inrichtende machten die bemiddeling gewoon weigeren. Daarom ijveren we voor een neutrale en onafhankelijke ombudsdienst met juridische bevoegdheden en dit voor alle netten.'

Ik weet niet of het oprichten van een dergelijke dienst tot de mogelijkheden behoort. Ik weet wel dat de minister zich steeds tegen een onbevooroordeelde en onafhankelijke ombudsdienst heeft verzet. Het is me niet duidelijk waarom de minister hier niet op wil ingaan.

Het boek van de heren Van Impe en Van Roosbroeck bevat nog andere interessante suggesties, zoals de oprichting van een zogenaamde cel human resources. Deze cel zou de directies permanente vorming inzake het voeren van een degelijk en ondersteunend personeelsbeleid moeten aanbieden. Ik weet niet in welke mate de directeurs momen-

Van Nieuwenhuysen

teel een gedegen opleiding krijgen voor ze worden benoemd.

Ik zou me willen aansluiten bij de vragen van de heer Martens. Bovendien vraag ik me af of het organiseren van een hoorzitting over deze problematiek niet tot de mogelijkheden behoort. Aangezien ik geen vast lid van deze commissie ben, vraag ik dit met enige schroom. We moeten natuurlijk vermijden gerechtelijke onderzoeken te doorkruisen. Ik ben er evenwel van overtuigd dat een dergelijke hoorzitting bijzonder interessant zou zijn.

De voorzitter : De heer Van Dijk heeft het woord.

De heer Kris Van Dijk : Mijnheer de voorzitter, aangezien het meeste reeds is gezegd, zal ik het hier kort houden. Ik wil gewoon nog even een paar zaken benadrukken.

Vooreerst moeten we deze problematiek met de nodige sereniteit behandelen. Ik refereer aan de antwoorden van de minister in mei 2003. Wij hebben nog vragen omdat zij voortvloeien uit feiten, al dan niet terecht, waarvan wij als politici in kennis worden gesteld. Wij kunnen die feiten niet zomaar naast ons neerleggen en zijn moreel verplicht om de problemen te onderzoeken en eventueel oplossingen aan te reiken.

Ik verwijs nu naar de gepeste postbode. Er wordt nu beweerd dat De Post in kennis werd gesteld en niet is opgetreden. Er wordt zelfs een schuldvraag naar het bedrijf zelf gesteld. Ik wil geen sfeer creëren, maar wens de zaken politiek ernstig te nemen. Ik wil zeker geen uitspraken doen in individuele dossiers, ik ben geen onderzoeksrechter. Wel staat het als een paal boven water dat er een probleem is.

Het tijdschrift Klasse heeft ook een enquête gehouden. Mobbing en pestgedrag komen overal voor waar mensen in hiërarchisch verband samenwerken. Zelfs in de regering waren er mensen die zich gepest voelden. Wij worden alleszins verondersteld sterk genoeg te staan.

Ik onderschrijf de vragen van de heer Martens. Een belangrijk punt is de vraag naar een onafhankelijke dienst, eventueel binnen de schoot van het ministerie. Het moet gaan om een instantie of een ombudsdienst die voldoende afstand van de school en de inrichtende macht heeft, maar wel laagdrempelig functioneert. Dat is misschien niet eenvoudig, maar mensen vinden het moeilijk hun problemen

op tafel te leggen, zeker als ze vermoeden dat de instantie banden heeft met de inrichtende macht. Het is zo al moeilijk om met pestproblemen naar buiten te treden. Er zou vanuit de Vlaamse overheid een zeker aanbod moeten worden georganiseerd.

De voorzitter : De heer Ramon heeft het woord.

De heer Frans Ramon : Ik sluit mij aan bij deze vraag omdat ik de aandacht die voor deze problematiek wordt gevraagd, terecht vind. Een hele tijd geleden werd voorgesteld om hierover een hoorzitting te houden. Er zou werk van moeten worden gemaakt. Pesten heeft veel te maken met de schoolcultuur. Personeelsbeleid en human resources management zijn heel belangrijk. De oorzaken moeten onderzocht worden. Collega's en directieleden spelen allemaal een rol. De vraag is hoe wordt omgegaan met leraars die worden gepest.

Het blijft echter een open vraag of er binnen het onderwijs een aparte ombudsdienst moet worden opgericht. Bestaande kanalen bieden misschien ook een mogelijkheid.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, geachte collega's, ik zal wellicht niet veel kunnen toevoegen aan wat ik hierover een tijdje geleden heb gezegd. Mijn standpunt is niet echt veranderd na het verschijnen van het boek. Ik zeg niet dat er geen probleem is, maar een oplossing ervoor is niet zo eenvoudig. Ik geef nu de antwoorden op de concrete vragen van de heer Martens.

Ten eerste : uit het jaarlijkse werkingsverslag van het Steunpunt ongewenst gedrag op school blijkt dat het steunpunt 23 keer is gecontacteerd voor informatie. Uit het aantal hits blijkt dat vele bezoekers van de site de weg naar het Steunpunt vinden. Op die site is al heel wat informatie te vinden. In de periode van november 2002 tot november 2003 meldden personeelsleden 172 gevallen van ongewenst gedrag. Het zijn meestal leerkrachten die worden gepest door directieleden of het schoolbestuur. In tweede instantie gaat het om leerkrachten die worden geconfronteerd met mobbing vanwege andere leerkrachten. Het aantal meldingen stijgt sinds 1998 duidelijk, wat te maken heeft met de grotere bekendheid van Limits. Dat sterkt mijn overtuiging dat het Steunpunt aan een reële behoefte beantwoordt en dat het Steunpunt een belangrijke pijler van het beleid moet blijven.

Vanderpoorten

De permanente dienstverlening van het Steunpunt is gestoeld op informatieverstrekking en sensibilisering, het horen van de klager of klaagster, het adviseren van de schoolactoren, eventueel ook neutraal overleg organiseren met de aangeklaagde en de constructieve bemiddeling bij de scholenteams. Als minister van Onderwijs neem ik deze problematiek ter harte. De afgelopen jaren lag die bekommernis aan de basis van een reeks extra sensibiliseringsacties, zoals studiedagen, infosessies, aandacht voor het probleem in de Klasse-tijdschriften, samenwerking met andere departementen in het kader van de antipestdag, enzovoort.

Ik blijf het belang benadrukken van het werken aan een positief schoolklimaat, met een belangrijke rol voor het lokale personeelsbeleid. Ik wil deze dynamiek op het terrein blijvend ondersteunen door op degelijk onderzoek gestoelde mappen te verspreiden waarin aan de onderwijsactoren in het algemeen en aan wie voor het lokale personeelsbeleid instaat in het bijzonder, talloze suggesties en concrete stappen worden aangereikt. Ook projecten zoals de Week van de Diversiteit moeten bijdragen tot een positief schoolklimaat. Zo willen we mythes doorprikken over wie als 'anders' wordt ervaren. Dit jaar wordt veel aandacht besteed aan discriminaties op basis van leeftijd. Op die manier wordt de aandacht voor de thematiek en de problematiek uitgebreid.

Ten tweede : de stelling dat de huidige procedures binnen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap nauwelijks zouden werken, is niet grondig onderbouwd. Het is bijgevolg voorbarig om nu al conclusies te trekken. De ervaring leert dat een grote groep klagers en potentiële klagers voldoende houvast heeft aan de drie onderdelen sensibilisering, preventie en interventie om het probleem weg te werken. Zoals de heer Martens terecht aanhaalt, zal zelfs een sluitende procedure waarop slachtoffers kunnen terugvallen geen soelaas bieden voor een aantal gepesten. Sommige situaties zijn door de jaren heen te scheef gegroeid en verziekt, en hebben mensen zodanig gefnuikt dat zij in hun welzijn en functioneren als personeelslid worden bedreigd. Omdat we hier op de grenzen stoten van de impact die een onderwijsoverheid redelijkerwijs kan hebben, biedt de federale wetgeving omtrent pesten, geweld en ongewenst seksueel gedrag op het werk de mogelijkheid om op een objectieve manier het ongewenste gedrag een halt toe te roepen, en in het uiterste geval ook te bestraf-

fen. Die federale wet ligt in het verlengde van mijn beleid en vult het ook aan.

We moeten beseffen dat een verregaand ingrijpen van mijzelf niet wenselijk wordt geacht. In ons onderwijsbestel is de autonomie van de schoolbesturen relatief groot. We moeten de consequentie dan ook aanvaarden dat deze autonomie in een aantal gevallen op een onverantwoorde wijze wordt uitgeoefend, en kunnen in die gevallen niet vragen dat de minister ingrijpt in het beleid van die scholen.

Ten derde : in dat licht betwijfel ik wat de meerwaarde kan zijn van een bijkomende neutrale, onafhankelijke en objectieve ombudsdienst. Het externe Steunpunt biedt een laagdrempelige, neutrale en onafhankelijke opvang aan, en op het terrein zijn er de vertrouwenspersonen die door de verschillende netten zijn aangeduid in het kader van de nieuwe wet. Dat is mijn persoonlijke mening. Misschien kan een hoorzitting hierover meer duidelijkheid brengen. Is zo'n ombudsdienst nodig, en welke taken moet hij waarnemen ?

Ten vierde : de administratie beschikt niet over informatie over de bij het parket ingediende klachten.

Ten vijfde : vanuit het vrij onderwijs bereikten 49 klachtmeldingen het Steunpunt. Vanuit het gemeenschapsonderwijs waren dat er 45, vanuit het stedelijk en gemeentelijk onderwijs 31 en vanuit het provinciaal onderwijs 7. Bij 40 meldingen is het net niet geïdentificeerd. Er is een groot verschil in het aantal klachten tussen scholen van de diverse netten. Alleszins moeten we deze cijfers in verhouding tot de personeelsformaties bekijken. Ik acht het niet onmogelijk dat er trendverschillen in de schoolcultuur en verschillen in het personeelsbeleid zijn, wat gevolgen heeft voor het al dan niet melden van klachten. De cijfers waarover we beschikken staan dus niet meteen vergelijkingen tussen de verschillende netten toe.

Ten zesde : de verdachtmakingen waarover de heer Martens het heeft, slaan wellicht op de werking van de pensioencommissie. We beschikken niet over de nodige objectieve informatie over de besluitvorming van dit orgaan om te concluderen dat pensioeringen vaak verband houden met ongewenst gedrag.

De werking van de Administratieve Gezondheidsdienst is een zaak van de federale overheid waarover we ons niet kunnen uitspreken. In het kader van de Copernicus-hervorming was het de bedoe-

Vanderpoorten

ling om de werking en organisatie van alle federale administraties te hertekenen.

De opmerking van de heer Van Nieuwenhuysen over ondersteuning van directies is fundamenteel. Er is grote nood aan vorming, ondersteuning en begeleiding van directies, in zoverre dat nog niet gebeurt door bestaande instanties. Uit studies van de voorbije jaren blijkt duidelijk dat er in sommige scholen heel veel klachten zijn over van alles en nog wat en in andere scholen het welbevinden van leerkrachten veel groter is. Het personeel voelt zich goed als er sterke directies zijn die zich zelfverzekerd voelen. Als dat niet het geval is, is de planlast veel hoger, zijn er meer klachten, is er minder welbevinden en zijn er meer afwezigheden. Dat steunt me in mijn overtuiging dat de ondersteuning van directies het allerbelangrijkste is. Als het schoolklimaat verbetert, zal het probleem van pesten minder groot zijn.

Het probleem moet binnen een scholengemeenschap worden aangepakt. Die zijn mijns inziens het beste geplaatst om een soort ombudsdienst op te richten.

De heer Kris Van Dijck : Als de directie er mee te maken heeft, is het geen evidentie om daar naartoe te stappen.

Minister Marleen Vanderpoorten : Er is veel verschil in de scholengemeenschappen. Pesten ontstaat niet van vandaag op morgen, het is een situatie die groeit. We kunnen dat vanuit Brussel moeilijk inschatten. We moeten naar het beste kanaal zoeken.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mevrouw de minister, ik probeer de betekenis van uw antwoord te laten doordringen vanuit het standpunt van het slachtoffer van pesterijen. Ik zou me met dat antwoord niet erg geholpen voelen.

U herhaalt in belangrijke mate wat u vroeger al hebt gezegd. Als leerkracht zou ik niet het gevoel hebben dat de overheid het probleem ten volle besfeft. U hebt meermaals gezegd dat u niet over de nodige objectieve informatie beschikt. Het zou dan ook logisch zijn dat de problematiek goed in kaart wordt gebracht, wat absoluut noodzakelijk is uit respect voor die mensen.

U kunt niet ontkennen dat er klachten zijn over de procedures. Dat verplicht ons om die tegen het licht te houden. We kunnen onze kop niet in het zand steken. Er zijn verschillende mensen bij mij hun nood komen klagen. Het is een reëel probleem en de slachtoffers voelen zich hulpeloos. Als laatste reddingsboei klampen ze zich dan vast aan politici.

U verwijst terecht naar het schoolklimaat. Het doet me denken aan mijn eigen schooltijd. Er waren toen klassen waar leerlingen nooit spiekten en andere waar het bijna een sport was. Met pesten heb je dat ook. Het is een soort virus dat plots in een school opduikt en moeilijk te bestrijden is, maar toch moet er iets aan gedaan worden. Mensen worden er wanhopig van en sommigen slaan de hand aan zichzelf.

Ik weet ook niet of een ombudsdienst de juiste oplossing is. Ik weet wel dat wat nu bestaat onvoldoende is. Wie een klacht formuleert, moet bescherming krijgen tot er klaarheid is. Er moeten nieuwe arbeidsverhoudingen worden afgedwongen waardoor de werknemers opnieuw een gevoel van veiligheid krijgen. Ik vind dat we daar werk van moeten maken. Daarom ben ik ook verheugd dat een aantal collega's, zowel van Groen !, de N-VA als van het Vlaams Blok, zeggen dat die hoorzittingen moeten worden gehouden. Mevrouw de minister, u hebt gezegd dat de gerechtelijke procedures geen bezwaren vormen tegen die hoorzittingen. We moeten die hoorzittingen dus organiseren, zodat we dit onderwerp kunnen uitspitten. Het kan namelijk niet door de beugel dat mensen in zulke moeilijke situaties blijven zitten, om welke reden dan ook.

Ik wil geen oordeel uitspreken over een of ander net. U heb gelijk dat de situatie verschilt van school tot school. Toch zijn scholen van het ene net blijkbaar iets gemakkelijker te besmetten door dit virus dan scholen van een ander net. Zo blijven bijvoorbeeld in bepaalde scholen van het gemeenschapsonderwijs bepaalde ideologische en syndicale reflecties een rol spelen bij de wijze waarop het personeel kansen krijgt of niet krijgt. Dat is de realiteit. Dit kan echter niet door de beugel, net zomin als op andere plaatsen de relaties met tante nonneke nog van doorslaggevend belang kunnen zijn om iemand kansen te geven of niet te geven. Ook dat was een realiteit in het verleden, en ook daar neem ik afstand van.

Om al deze redenen blijf ik aandringen op een hoorzitting, mevrouw de minister.

Minister Marleen Vanderpoorten : Ik wil daar toch even op reageren, omdat ik vind dat het probleem wordt gesimplificeerd. Heel vaak is pesten een gevolg van persoonlijke relaties die zijn misgelopen. Het is niet zo eenvoudig om dat vanuit een centrale instelling te laten begeleiden. Ik blijf dus toch wel wat problemen hebben met dat centralistisch gegeven.

De voorzitter : De heer Van Dijk heeft het woord.

De heer Kris Van Dijk : Ik begrijp dat volkomen, mevrouw de minister. Ik denk dat een deel van de oplossing inderdaad moet worden gezocht in het beschikken over goede, degelijk opgeleide directeurs, die weten wat hun taak is – waarmee ik niet wil zeggen dat ze dat nu niet weten. Deze kwestie kwam ook uitvoerig aan bod bij de rondetafelconferentie Personeel. Ik ben ervan overtuigd dat pesten en mobbing inderdaad veel te maken heeft met hiërarchische verhoudingen. Indien er iemand is die een sterke leiding geeft, dan is er inderdaad minder kans dat dat virus, zoals de heer Martens het noemt, kan gedijen in die school.

Ik ben het er dus volledig mee eens dat we moeten blijven werken in de richting van goede, gekwalificeerde directies. Desalniettemin kunnen we daarmee het probleem niet helemaal oplossen. Daarom denk ik dat een hoorzitting misschien wel een aantal suggesties kan geven. Zoals ik daarstraks ook reeds heb gezegd, is er een spanningsveld tussen de laagdrempeligheid en de afstand, die eigenlijk contradictorisch zijn, maar die beide nodig zijn om goed te kunnen functioneren.

De voorzitter : Collega's, u weet dat we al twee keer een datum voor een hoorzitting hebben vastgelegd, die door agendaproblemen telkens moest worden verschoven. Ik stel voor dat we volgende week bij de regeling van de werkzaamheden een definitieve datum vastleggen en er ons tot elke prijs aan houden.

Met redenen omklede motie

De voorzitter : Door de heer Martens werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het leerlingenvervoer in het algemeen en de situatie van de busbegeleiders in het bijzonder

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het leerlingenvervoer in het algemeen en de situatie van de busbegeleiders in het bijzonder.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, deze problematiek is niet nieuw. U herinnert zich misschien dat ik zelf een tiental jaren geleden een voorstel van decreet voorbereidde in verband met het leerlingenvervoer. Het is dus een thema waarvoor we in het verleden reeds herhaaldelijk aandacht hebben gevraagd. Het thema kan gemakkelijk als een marginaal gegeven worden beschouwd, maar in wezen heeft het echt wel zijn betekenis voor een heleboel kinderen, ouders en werknemers.

Ik moet vaststellen dat er na al die jaren toch nog altijd een aantal totaal onaanvaardbare elementen blijven, waarop we reeds de aandacht hebben gevestigd in het begin van deze legislatuur. Ik geef een paar van die elementen : het feit dat er nog altijd geen uniforme regeling bestaat, het feit dat de arbeidsrechtelijke verplichtingen volledig bij de scholen blijven liggen in voor hen niet haalbare omstandigheden, het feit dat de subsidiebedragen nog altijd niet overeenstemmen met de verplichtingen, het feit dat de scholen verplicht zijn de loonkosten te voorfinancieren en het feit dat scholen alle verantwoordelijkheid moeten blijven dragen voor de dossiervorming en voor de administratieve rompslomp. Dat zijn problemen die vandaag nog steeds bestaan.

Mevrouw de minister, een van de eerste vragen om uitleg die ik u in 1999 heb gesteld, handelde ook over deze kwestie. U hebt mij toen geantwoord dat de problemen op arbeidsrechtelijk vlak u bekend waren. U hebt toen ook aangekondigd dat u eerstdaags de nodige stappen zou zetten en dat er ook een duidelijk statuut voor de busbegeleiding zou worden uitgewerkt, waarbij ook voldoende aan-

Martens

dacht zou worden besteed aan hoe een en ander administratief kan worden georganiseerd door de betrokken scholen.

U hebt op 19 augustus 2002 een omzendbrief gestuurd in verband met het leerlingenvervoer. Daarin lees ik dat de beherende scholen de busbegeleider moeten aanwerven overeenkomstig de wet op de arbeidsovereenkomsten en dat de decreten rechtspositieregeling niet van toepassing zijn op de busbegeleiders. Daarin zegt u ook dat de toelage voor de busbegeleiding op twee vaste tijdstippen wordt gestort op de rekening van een inrichtende school. Verder zegt u dat de betoelaging pas kan gebeuren als de administratie beschikt over alle nodige inlichtingen, waarvoor de scholen een drietal documenten moeten indienen. Ten slotte vermeldt u in die omzendbrief ook dat een ad-hoc werkgroep zich zal bezighouden met de problematiek van de harmonisatie van de verloning van de busbegeleiders over de netten heen.

Vandaag moet ik afleiden uit mijn contacten, onder meer met het vrij gesubsidieerd buitengewoon onderwijs, dat scholen in de praktijk inderdaad verplicht zijn om op 30 juni hun busbegeleiders te ontslaan, om ze dan in september hopelijk opnieuw in dienst te kunnen nemen. De busbegeleiders kunnen echter geen anciënniteit opbouwen. Het betoelagde uurloon wordt door de administratie steeds zo nipt berekend dat de scholen zich verplicht zien een bijdrage uit de eigen werkingsmiddelen te leveren.

Er is nog steeds geen sprake van een volwaardig statuut voor de busbegeleiders. In november 2002 zou hierover een vergadering plaatsvinden. Tenzij deze vergadering na het indienen van deze vraag om uitleg is gehouden, is hier nog altijd niets van in huis gekomen.

Dit jaar zou in middelen worden voorzien om het statuut en de verloning van de busbegeleiders te verbeteren. Die middelen zijn nog steeds niet vrijgemaakt. Aangezien het te betoelagen uurloon bij het begin van elk schooljaar wordt vastgelegd, zal de situatie er ook dit jaar niet op vooruitgaan.

Het leerlingenvervoer blijft een oneigenlijk element in de concurrentieslag tussen de scholen en tussen de netten. Bovendien omvat het systeem op zich een aantal anomalieën.

Ik zal dit even illustreren aan de hand van een concreet voorbeeld. Het gaat om een gezin uit Meule-

beke dat een kind naar onderwijs van het type 2 wil sturen. Aangezien dit type in Tielt niet wordt aangeboden, moet dit kind naar een school in Waregem. Na enkele weken blijkt evenwel dat type 2 niet het aangewezen onderwijstype is en wordt het kind naar onderwijs van het type 1 geheroriënteerd. Aangezien dit onderwijs in Tielt wel wordt aangeboden, verliezen die mensen op slag het recht op gratis busvervoer. Dit betekent dat dit kind, dat in een school wordt geheroriënteerd, eigenlijk van school zou moeten veranderen om de rechten te behouden die het heeft verworven ten gevolge van de eerste toewijzing. Op die manier wordt een kwetsbaar kind in een nieuwe context geplaatst.

Mevrouw de minister, ik herinner me dat u ooit een ad-hocoplossing voor een gezin in Aarsele heeft gevonden. Ik onderschrijf uw oplossing nog steeds. In feite zou dit een generieke handelwijze moeten worden. Voor ouders die het duidelijk niet gemakkelijk hebben, zou in een soepele regeling moeten worden voorzien.

Ik zou even willen nagaan of we deze problematiek op dezelfde manier inschatten. Ik heb de indruk dat de situatie van de busbegeleiders nauwelijks is verbeterd. Wat arbeidsrechterlijke verplichtingen, dossierbeheer, administratieve rompslomp en gedwongen prefinanciering betreft, worden de scholen nog steeds met dezelfde problemen geconfronteerd als vier jaar geleden.

Mevrouw de minister, zijn de scholen in de praktijk nog steeds verplicht om hun busbegeleiders te ontslaan en vervolgens tegen een minimumverloning opnieuw aan te werven? Klopt het dat de busbegeleiders hierbij geen anciënniteit opbouwen? Is de betoelaging van de verloning van de busbegeleiders nog steeds zo laag dat de scholen niet aan de minimale loonverplichtingen kunnen voldoen? Is er nog steeds geen volwaardig en geharmoniseerd statuut voor de busbegeleiders?

De middelen waarin was voorzien om stappen in de goede richting te zetten, worden nog steeds niet uitbetaald. Dreigen deze middelen hierdoor niet verloren te gaan?

Ik zou hier tevens willen verwijzen naar de problematische lengte van de busritten. Het Vlaams Fonds heeft in dit verband een betere cultuur en organisatie ontwikkeld. De bovengrens is duidelijk bepaald. Kinderen mogen zich niet al te lang op een bus bevinden. Nu zitten sommige kinderen 's morgens en 's avonds twee uur op een bus. Hierbij doorkruisen ze steeds hetzelfde landschap. Uit onderzoek is gebleken dat dergelijke visuele herha-

Martens

lingen een negatieve invloed op de persoonlijke ontwikkeling uitoefenen.

Het gaat hier om een kwetsbare groep. De inspanningen die we leveren om hen de kans te bieden op een of andere manier bij te benen, kunnen niet groot genoeg zijn. Indien we de problematiek van de te lange rittijden niet kunnen oplossen, vraag ik me af wat we precies met inclusie bedoelen. Wat is op dit vlak de stand van zaken? Welke initiatieven mogen we op korte termijn verwachten?

Mevrouw de minister, ik heb hier al naar een aantal specifieke problemen verwezen. Leerlingen uit het BuSo die naar een ander onderwijstype worden geheroriënteerd, dreigen hun gratis leerlingenvervoer te verliezen. Hoe wilt u dit aanpakken? Overweegt u op korte termijn een aantal initiatieven te nemen om de oneerlijke concurrentie uit de wereld te helpen?

Tot consternatie van een aantal leden van deze commissie is hierover ooit een discussie met uw toenmalig juridisch adviseur losgebarsten. We waren toen van mening dat de zin 'De Vlaamse regering zal voorzien in de nodige uitvoeringsbesluiten' overbodig was. We vonden de omschrijving van het leerlingenvervoer als een sociaal voordeel in het decreet op zich voldoende duidelijk. Toen we verklaarden dat er geen nood was aan uitvoeringsbesluiten, is uw toenmalig juridisch adviseur dwars gaan liggen. Volgens hem behoorde dit immers tot de federale bevoegdheden en had de Vlaamse decreetgever deze beslissing wederrechtelijk genomen. Alle aanwezigen voelden onmiddellijk aan dat dit geen adequaat antwoord was.

We moeten deze hypotheek opheffen. Het leerlingenvervoer mag geen element in de oneerlijke concurrentie vormen. De kansen dat we nog tijdens deze legislatuur op een oplossing ten gronde kunnen rekenen, zijn evenwel klein. Aangezien ik vooral om de betrokken ouders en hun kinderen bekommerd ben, hoop ik dat u de komende maanden toch nog een oplossing voor de busbegeleiders, de scholen en de ouders zult vinden.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, ik zal proberen de vele vragen van de heer Martens enigszins geordend te beantwoorden.

Ik zal eerst ingaan op de zogenaamde planlast en de administratieve verplichtingen. Sinds 1999 is de administratieve planlast voor de scholen beduidend gedaald. Slechts eenmaal per jaar moet een school per busbegeleider een dossier indienen. Vroeger moest dit na afloop van iedere maand gebeuren.

Het departement Onderwijs betoelaagt de busbegeleiding. Tweemaal per jaar wordt deze toelage op de rekening van de inrichtende machten gestort. De betoelaging wordt op drie documenten gebaseerd. Bij het begin van elk schooljaar moet de beherende school deze documenten zo spoedig mogelijk aan het departement Onderwijs bezorgen.

Het eerste document is een kopie van de arbeidsovereenkomst met de busbegeleiders. Het tweede document is een draaiboek van de rit. Dit draaiboek stelt de administratie in staat het aantal te betoelagen uren te berekenen en De Lijn, de organisator van het collectief leerlingenvervoer, zo nodig te adviseren bepaalde ritten te ontdubbelen. Op basis van dit draaiboek kan het departement Onderwijs de lengte van de ritten in het oog houden. Het derde document is een fiche met praktische gegevens die het departement Onderwijs nodig heeft om tot een betoelaging te kunnen overgaan. Op deze fiche staat bijvoorbeeld vermeld of een busbegeleider RSZ-plichtig is of in een PWA-sta-tuut werkt.

Scholen die tijdig een dossier indienen, ontvangen in oktober en in februari van datzelfde schooljaar hun toelage. Mijns inziens kan in dit verband, in tegenstelling tot in 1999, niet langer over een administratieve rompslomp worden gesproken.

Naast de administratieve verplichtingen moeten de scholen ook aan een aantal arbeidsrechtelijke verplichtingen voldoen. Aangezien een beherende school de busbegeleiders aanwerft en de arbeidsovereenkomsten ondertekent, geldt ze als werkgever van deze mensen. Dit houdt in dat een beherende school aan de vastgelegde arbeidsrechtelijke verplichtingen moet voldoen. Dit oordeel hebben de rechtbanken ook in het verleden hierover geveld. De betrokken scholen moeten de minimale verplichtingen van elke werkgever respecteren.

Busbegeleiders werken van 1 september tot 30 juni van het daaropvolgende jaar. Indien een busbegeleider bij het begin van een nieuw schooljaar door dezelfde werkgever wordt aangeworven, worden zijn opeenvolgende contracten van bepaalde duur eigenlijk een contract van onbepaalde duur, met een wettelijke onderbreking van twee maanden tij-

Vanderpoorten

dens de zomervakantie. De onderbrekingen van het werk tijdens de kleine schoolvakanties worden opgevangen door het opnemen van vakantiedagen en door het schorsen van de arbeidsovereenkomst gedurende maximaal tien dagen. Tijdens de wettelijke onderbreking in de zomer hebben busbegeleiders die de nodige wachttijd hebben doorlopen, recht op een werkloosheidsvergoeding. Dit betekent dat ze wel degelijk anciënniteit opbouwen.

De voorbije twee jaar heeft het departement Onderwijs verschillende vergaderingen met de sociale inspectie, de RVA en de koepels over de verloning van de busbegeleiders belegd. Om in de toelageverdragen met de anciënniteit rekening te kunnen houden, heb ik in de begroting de nodige budgetten ingeschreven. Zodra alle partijen het over het voorstel eens zijn, moet overleg met een afvaardiging van het op 10 oktober 2003 afgesloten paritair comité 152 tot een protocol leiden. Het is dan ook ten eerste mijn bedoeling om, van zodra dit protocol er is, de situatie te regulariseren, met terugwerkende kracht.

Ik verwijs naar de werkwijze die ik heb toegepast – en die nu in volle uitvoering is – voor de verhoging van de lonen van het arbeidspersoneel in het vrij gesubsidieerd onderwijs. Die operatie kan wel degelijk als geslaagd en algemeen aanvaard worden beschouwd. Ook hier is eerst een protocol afgesloten in het bevoegd paritair comité waarbij de inrichtende machten zich akkoord verklaren om de loonsverhoging – in dit geval in eerste instantie de anciënniteit – toe te passen. De middelen hiertoe worden op forfaitaire basis aan alle scholen toegekend.

Het toelagebedrag is forfaitair. Het kan dus gebeuren dat het niet volstaat, bijvoorbeeld bij langdurige ziekte van een bepaalde busbegeleider. Andere scholen zullen een overschot vertonen, bijvoorbeeld bij werving van een nieuwe busbegeleider zonder anciënniteit. Het toelagebedrag dat nu werd toegekend, biedt dus een oplossing voor de anciënniteit, maar niet voor bijvoorbeeld de vervangingen wegens ziekte. Het uitwerken van een aangepast toelagebedrag vraagt overleg met veel partijen. Als het overleg in het paritair comité leidt tot een akkoord, zal worden overgegaan tot uitbetaling. Ook voor 2004 zijn de middelen voorhanden.

De functie van busbegeleider is geen statutair ambt. Het is niet de bedoeling de busbegeleiders onder te brengen in de decreten rechtspositierege-

ling. Het zijn contractuele personeelsleden. De algemene arbeidsrechtelijke bepalingen van de wet op de arbeidsovereenkomsten zijn op hen van toepassing.

Ik wil u erop wijzen dat het leerlingenvervoer reeds vanaf september 2001 werd overgeheveld naar De Lijn. De Lijn is verantwoordelijk voor de praktische uitvoering. Via de scholen word ik ook geconfronteerd met de te lange rittijden. Mijn administratie pleegt maandelijks overleg met De Lijn. Er wordt stevig op aangedrongen om deze problemen aan te pakken en de situatie te verbeteren. Evaluatie en overleg zijn hier de sleutelwoorden. In de loop van de voorbije jaren werden heel wat werkzaamheden verricht om de ritten in te korten. Ik ben het met u eens dat ze nog vaak te lang zijn, en dat altijd voor dezelfde leerlingen.

De heer Luc Martens : De Lijn hanteert een mank organisatiemodel. Eén bus doorloopt namelijk een heel circuit. Een alternatieve manier is kleine cirkels te maken binnen een regio en de leerlingen zo samen te brengen naar één punt op de hoofdlijn van het circuit. Soms rijdt een bus speciaal voor één adres naar een uithoek van een dorp, en alle andere kinderen moeten telkens mee. Een taxicheque zou daar soelaas kunnen bieden. Er zijn goedkopere en snellere oplossingen mogelijk. Misschien kunt u dit idee doorgeven.

Minister Marleen Vanderpoorten : De administratie werkt aan dergelijke mogelijkheden. Er is overleg met De Lijn.

In het buitengewoon onderwijs wordt de vrije keuze op zijn ruimst toegepast. Het KB van 7 februari 1974 bepaalt dat alle leerlingen die de dichtstbijzijnde school van de groep van hun keuze bezoeken waar onderwijs wordt georganiseerd waarvoor zij geschikt werden verklaard, rechthebbende zijn. Onder groep wordt verstaan : het gemeenschapsonderwijs, het stedelijk, gemeentelijk en provinciaal onderwijs, het vrij confessioneel onderwijs en het vrij niet-confessioneel onderwijs. Bij gemotiveerde aanvragen tot afwijking wordt rekening gehouden met de wel erg aparte situaties in het buitengewoon onderwijs.

Structurele oplossingen zullen moeten samenlopen met het derde hoofdstuk van het beleid inzake gelijke onderwijskansen. Ik verwijs hierbij naar 'Maatwerk in samenspraak'.

Ik versta niet goed wat u bedoelt met oneerlijke concurrentie. De wijze waarop het leerlingenvervoer is georganiseerd, is historisch gegroeid. De ontwikkelingen in de mobiliteit geven aanleiding

Vanderpoorten

tot regionale en gemeentelijke verschillen. Het leerlingenvervoer moet worden bekeken vanuit de beleidsdomeinen Onderwijs en Mobiliteit. De afstemming tussen Onderwijs en Mobiliteit enerzijds en tussen het Vlaamse en het lokale niveau anderzijds zal een moeilijke evenwichtsoefening worden. De rol van de gemeenten moet via het kerntaken-debat nog verder worden uitgeklaard.

De rechtspositie van de busbegeleider is misschien niet wat iedereen zou wensen, maar ze is duidelijk, ook voor de scholen. De geldelijke situatie zal op heel korte termijn verbeteren. Mijns inziens is het niet de eerste keer dat scholen contractuelen in dienst nemen. Er zijn alleszins geen middelen verloren gegaan. In deze legislatuur kan zeker niet worden gesproken van een gebrek aan daadkracht. De situatie is pas vanaf 1999 veranderd. Ik ben het met u eens dat een en ander nog onvoldoende is. Er is minstens werk gemaakt van de verbetering van de loonsituatie, al was het maar door het meerekenen van de anciënniteit.

Tot slot : op zich is het leerlingenvervoer afhankelijk van de evoluties op verschillende andere domeinen.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Ik dank u voor uw antwoord, mevrouw de minister. Ik zou graag een kopie van uw antwoord ontvangen, zeker voor de technische aspecten. Op een aantal punten werd vooruitgang geboekt, maar ik wil eerst uw tekst nog eens doornemen.

In het kerntakendebat hebben we een dubbel discours gevoerd. Bij de discussie over het onderwijs-decreet XIV was het kerntakendebat zagezegd al achter de rug. Op andere momenten moest het wel nog aan de orde komen. Dat was double speak naargelang het ons uitkwam. Het leerlingenvervoer is een uitgesproken thema ; dat kunnen we niet voor ons uitschuiven. Op basis van uw antwoord mag u van mij nog een reactie verwachten.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Luc Martens tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het voorzien in extra middelen om de door de hogescholen geprefinancierde bedragen in het kader van de TBS-regeling terug te betalen

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Martens tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het voorzien in extra middelen om de door de hogescholen geprefinancierde bedragen in het kader van de TBS-regeling terug te betalen.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, dames en heren, deze week hadden we het in een hoorzitting nog over de financiering van het hoger onderwijs. De budgettaire situatie van de hogescholen blijft bijzonder moeilijk.

Bij de begrotingscontrole van 2003 en de begroting van 2004 blijkt er absoluut een probleem van onderfinanciering die voortvloeit uit diverse elementen, onder meer de hantering van de geamputeerde indexering, de zogenaamde gezondheidsindex. De financieringsenveloppe stijgt daardoor minder snel dan de levensduurte. Bovendien heeft zich een des-indexering bij de enveloppe van 2003 voorgedaan : in april werd de geplande stijging van de loonkosten teruggebracht van 101,5 naar 101,3. Dat zou het gevolg zijn van een late spilindexoverschrijding. Achteraf bleek dat dit niet klopt.

Bovendien hebt u het financiële effect van een aantal beleidsbeslissingen onderschat. Ik denk aan het arbeidsgeneeskundig onderzoek en de TBS-regeling. Die reële problemen krijgen noch bij de begrotingscontrole 2003, noch in 2004 een antwoord.

Wat zijn uw structurele maatregelen om de problemen op te lossen ? Kunt u de opties van de regering verduidelijken met betrekking tot de verschillende indexaspecten van de enveloppe ? Kunt u de onvrede van de hogescholen duiden ? Klopt het dat u in het kader van de begrotingscontrole 2003 een voorstel hebt geformuleerd over de bekostiging van het arbeidsgeneeskundig onderzoek ? Waarom heeft zich dat niet doorgezet ?

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Ik heb al gesteld dat voor TBS in de budgetcontrole 2003 het geld werd vrijgegeven dat nodig was om die rekeningen sluitend te maken. Ik heb mij er ten opzichte van de Vlhora toe verbonden om voor 2004 de nodige inspanningen te doen om de middelen bij elkaar te zoeken, desnoods binnen de eigen onderwijsbegroting. Het gaat inderdaad om een groter bedrag dan was geraamd omdat er veel meer mensen zijn uitgestapt dan oorspronkelijk was vermoed. De hele financiering werd op die manier bemoeilijkt. Het is jammer dat men dit destijds niet heeft beseft. Ik had het geld liever voor iets anders gebruikt.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Margriet Hermans tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over impulsen voor het vreemdetalenonderwijs in basis- en secundaire scholen

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Hermans tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over impulsen voor het vreemdetalenonderwijs in basis- en secundaire scholen.

Mevrouw Hermans heeft het woord.

Mevrouw Margriet Hermans : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, politiek gaat snel. Toen ik mijn vraag in september indiende, verscheen in de pers dat u een protocol had ondertekend met de vertegenwoordigers van taalleerkrachten, de Europese Commissie, de Franse ambassade, het Goethe Instituut en de British Council. Positief was dat u een nieuwe impuls wou geven aan het vreemdetalenonderwijs in het basisonderwijs en het secundair onderwijs.

Intussen heb ik samen met de heer Van Baelen ook een voorstel tot decreet ingediend. Ik wil het punt toch onder de aandacht houden omdat de nood groot is. Er zijn veel positieve reacties op het persartikel gekomen. De hoorzitting heeft ook duidelijk gemaakt dat er in Vlaanderen een inhaalopera-

tie nodig is. Vroeger hadden wij een excellente reputatie op dat vlak, maar intussen is de toestand wat achteruitgeboerd. Ik denk bijvoorbeeld aan Eurosong for kids, waar kinderen van 8 jaar met een andere nationaliteit in perfect Engels op de vragen van de presentatoren antwoordden.

Ik denk niet dat het nodig is om mijn hele vraag te herhalen, maar ik wilde weten of de minister er ook zo over dacht.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, collega's, naar aanleiding van die dag is er al heel wat in de pers verschenen.

Ik treed mevrouw Hermans zeker bij. Het is in eerste instantie de bedoeling een aantal bijkomende mogelijkheden te creëren voor het basisonderwijs. Het gaat om vroeger en meer. Ik wil de basisscholen voorstellen om vroeger te kiezen voor vreemdetalenonderricht. Dat kan zelfs in de kleuterschool al van start gaan. Ik heb er voorbeelden van gezien in internationale projecten. Het gaat er erg speels aan toe, en dat moet ook. Het grote voordeel van vroeg talenonderricht bestaat er volgens specialisten in dat het zelfvertrouwen van de kinderen aanmerkelijk toeneemt. Zij leren gemakkelijker en vroeger praten. Vroeger werd ons dat verboden om fout aanleren te vermijden. Wij moesten eerst leren schrijven. Dat heeft ons met een blijvende angst opgezadeld om vreemde talen ook daadwerkelijk te spreken. Scholen moeten zelf beslissen welke talen zij willen aanbieden. Dat zou in eerste instantie op vrijwillige basis moeten gebeuren. Later kunnen er conclusies uit worden getrokken. Dat geldt in de eerste plaats voor het basisonderwijs.

De zogenaamde immersieprogramma's bieden ook een mogelijkheid. Dat betekent dat men een bepaald vak in een andere taal kan aanbieden. Wallonië heeft daar goede resultaten mee bereikt. Zo werd bijvoorbeeld lichamelijke opvoeding in het Nederlands gegeven omdat in dat vak zeer concrete richtlijnen worden gegeven. Er zijn heel wat goede voorbeelden te vinden in het Franstalig onderwijsaanbod. In Brussel moet wel rekening worden gehouden met de taalwetten. We zouden meer talenonderricht mogelijk willen maken in Brussel, maar daar moeten ook de Franse Gemeenschap en de federale regering bij worden betrokken. Het gesprek zal eerstdaags worden opgestart.

Vanderpoorten

Ik ben ook voorstander van het aanbieden van het Engels aan het beroepsonderwijs. Leerlingen in het beroepsonderwijs komen in bepaalde gevallen met geen enkele vreemde taal in aanraking. In de context van de voortschrijdende internationalisering is dat niet langer verantwoord. Vaak is een simpele gebruiksaanwijzing alleen in het Engels opgesteld. Er wordt in de eerste plaats voor het Engels gekozen omdat de beroepspraktijk dat vergt en Engels dichter aansluit bij de leefwereld van de studenten.

Er is onvoldoende onderzoek verricht om al te kunnen beslissen wat we voor het secundair onderwijs zullen doen. Voor het basisonderwijs werd al een en ander uitgewerkt : na het kerstreces kunnen we daarover een discussie in het parlement voeren.

De voorzitter : Mevrouw Hermans heeft het woord.

Mevrouw Margriet Hermans : Er zijn dus niets dan positieve berichten. Ik hoop dat ik nog aan de concrete discussie kan deelnemen. In elk geval dank ik de minister voor haar antwoord.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Frans Ramon tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de oprichting van een lagere graad deeltijds kunstonderwijs in een filiaal

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Ramon tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de oprichting van een lagere graad deeltijds kunstonderwijs in een filiaal.

De heer Ramon heeft het woord.

De heer Frans Ramon : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, mijn vraag gaat over een zeer specifiek probleem, hoewel ze niet zonder belang is in het licht van onze bekommernis om adequaat in te spelen op vragen naar kunstzinnige vorming. Ik ben dus verheugd dat de voorzitter aanvaard heeft om deze vraag te agenderen.

Het gaat over Sint-Lucas in Kapellen, een academie voor beeldende kunsten, die alleen middelbaar DKO aanbiedt. De academie heeft een dossier ingediend om samen met de VZW Pigment in Kalmthout een filiaal van Sint-Lucas op te richten waar de lagere graad zou worden aangeboden.

Dit voorstel blijkt te stuiten op structureel-juridische problemen. Zo is er een besluit van de Vlaamse regering waarin staat dat 'enkel instellingen die minstens een lagere en een middelbare graad hebben een nieuw filiaal kunnen oprichten'. Sint-Lucas moet dus eerst zelf een lagere graad oprichten vooraleer ze een filiaal kan oprichten. De directie is geadviseerd om in de volgende programmieronde van 2004 een aanvraag voor de oprichting van een lagere graad in de eigen academie in te dienen. Sint-Lucas moet dus drie schooljaren wachten vooraleer haar voorstel kan worden gerealiseerd.

Wat is de ratio van deze regeling ? Zijn er nog gelijkaardige gevallen ? Kan de regelgeving worden bijgesteld ? Kunstzinnige vorming is immers belangrijk. Kinderen moeten op jonge leeftijd toegang krijgen tot dergelijk type onderwijs, en dan liefst zo dicht mogelijk bij huis. Bovendien is samenwerking in de onderwijssector een prioriteit.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer Ramon, in uw eerste vraag stelt u terecht dat eerst een lagere graad in de eigen instelling moet worden opgericht vooraleer hetzelfde kan worden gedaan in een filiaal. Dat is niet onlogisch. Het is mijns inziens zinvol dat een hoofdinstantie ervaring opbouwt door een opleiding voor een bepaalde leeftijdsgroep eerst in de eigen, grotere school te organiseren alvorens ze uit te breiden naar kleinere filialen in de omgeving. Als de programmatie in de hoofdinstantie succesvol is, kan de opleiding op basis van de verworven expertise in filialen worden opgestart.

Er zijn geen vergelijkbare probleemvragen bekend. Hiermee meen ik ook uw tweede vraag te hebben beantwoord. Wat uw vraag over de bijsturing van de regelgeving betreft, deel ik uw zorg voor de toegankelijkheid van het kunstonderwijs en ik houd zeker met deze principes rekening. We willen ook de blinde vlekken in het deeltijds kunstonderwijs in Vlaanderen wegwerken. Vooral wat beeldende kunst betreft, zijn er nog vrij veel. Om dat te versnellen, wordt nu al toegestaan dat academies voor de studierichting beeldende kunst twee

Vanderpoorten

leerjaren tegelijk opstarten. De programmatieregelgeving voor het DKO is erop gericht de oprichting van filialen in goede banen te leiden. Een belangrijk principe daarbij is een stapsgewijze uitbreiding, waarbij opleidingen eerst in de hoofdschool worden geprogrammeerd om vervolgens uit te breiden naar filialen in omliggende gemeenten. Er wordt altijd eerst een lagere graad opgestart alvorens met een middelbare graad wordt begonnen.

Voor de kwaliteit van het Vlaamse DKO is het belangrijk dat een academie op die manier geleidelijk de nodige knowhow en ervaring kan ontwikkelen. In deze geest is bijvoorbeeld ook de regel goedgekeurd dat een hoofdinstelling maar één nieuw filiaal of één nieuwe graad per jaar mag programmeren. Het lijkt me om die redenen dan ook niet opportuun om de regelgeving aan te passen. Ik overleg geregeld met directies van het DKO, en zo'n vraag is ooit wel eens aan de orde geweest, maar dat is na een discussie opgelost. Doorgaans rijst het probleem niet.

De voorzitter : De heer Ramon heeft het woord.

De heer Frans Ramon : Ik dank de minister voor haar antwoord.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Brigitte Grouwels tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de normen die de Brusselse Centra voor Leerlingenbegeleiding hanteren bij tests

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Grouwels tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de normen die de Brusselse Centra voor Leerlingenbegeleiding hanteren bij tests.

Mevrouw Grouwels heeft het woord.

Mevrouw Brigitte Grouwels : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, op 4 november is in de commissie een hoorzitting met Nederlandstalige ouders uit Brussel georganiseerd. Tot verbazing van velen hebben we daar vernomen dat ouders die hun kinderen willen laten testen door het CLB, de vraag krijgen of die moeten wor-

den getest volgens de Brusselse norm of de Vlaamse norm. Ouders hebben me gezegd dat de moeilijkheidsgraad van de Brusselse tests beduidend lager ligt dan die van de Vlaamse.

Mevrouw de minister, hebt u er weet van dat zo'n opdeling bestaat ? Is dat een standaardprocedure, en zo ja, waarom ? Wat is uw oordeel hierover ?

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, geachte collega's, die vraag is ook gesteld aan de heer Vanhangel, bevoegd voor onderwijs in de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. De heer Vanhangel beantwoordde deze vraag op 7 november 2003. Ik verwijs dan ook naar zijn antwoord, dat u kunt terugvinden op <http://www.raadvvc.irisnet.be/iv07112003.pdf>, pagina's 67 tot 69.

Vooraf wil ik stellen dat de CLB's geen richtlijnen zijn opgelegd over het soort testen dat kan of moet worden gebruikt. De opdrachten van de CLB's situeren zich in ieder geval op verschillende domeinen, vanuit een multidisciplinaire aanpak en met aandacht voor de context. De taken van de CLB's mogen dus zeker niet worden herleid tot 'testen en meten'.

Om een antwoord te kunnen formuleren op de vraag, heeft het departement Onderwijs dan ook contact opgenomen met de drie Brusselse CLB's. CLB's kunnen bij het testen inderdaad rekening houden met verschillen tussen populaties of deelpopulaties. Men gaat daarbij op zoek naar de plaats die een individu inneemt ten opzichte van een groep. Zo verschillen de normen van intelligentietesten voor Nederlandstalige Nederlanders en Nederlandstalige Belgen. Vaak wordt ook onderscheid gemaakt tussen taalgroepen : Nederlandsprekenden, Turkssprekenden, Nederlandstaligen in Brussel, anderstaligen in Brussel, anderstaligen in Vlaanderen, enzovoort. Op basis van goed genormeerde testen kan men kinderen in een bepaalde context situeren en de resultaten vergelijken met kinderen met een gelijkaardige of, zo men wil, een andere achtergrond.

Een veelgebruikt voorbeeld van een dergelijke test met verschillende normen is de KOBİ-TV, een taalvaardigheidstest voor kleuters die is ontwikkeld door het steunpunt NT2. Uit deze test blijkt bijvoorbeeld dat anderstalige kleuters uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest iets beter scoren dan Limburgse en West-Vlaamse anderstalige kleuters.

Vanderpoorten

Om de eindtermen, die voor iedereen in het Nederlandstalig onderwijs identiek zijn, te bereiken, doorlopen in het Brusselse kinderen met verschillende taal- en cultuurachtergrond niet identiek hetzelfde leertraject. Ze moeten wel hetzelfde einddoel bereiken. Gedifferentieerd kijken geeft een correct beeld van het kind in zijn situatie, waardoor ook juister kan worden ingespeeld op noden en behoeften.

De werkwijze van de drie Brusselse CLB's is zeer gelijklopend. Er wordt steeds volgens een bepaalde procedure gewerkt, met als vertrekpunt een specifieke vraagstelling die wordt aangebracht door de ouders, leerkrachten of leerlingen. De CLB's brengen samen met de vraagsteller de problematiek in kaart, waarbij zowel de schoolse context als de thuissituatie in rekening worden gebracht. Waar nodig kunnen aanvullende onderzoeken door het CLB worden uitgevoerd. Bij de interpretatie van de resultaten van die tests wordt rekening gehouden met de specifieke achtergrond van de leerling.

De vraag aan ouders over het gebruik van de Vlaamse of Brusselse normen, behoort zeker niet tot de standaardprocedure. Ofwel betreft het hier een ongelukkige verwoording door de CLB-medewerker, ofwel werd deze vraag door de ouders verkeerd begrepen of geïnterpreteerd.

De voorzitter : Mevrouw Grouwels heeft het woord.

Mevrouw Brigitte Grouwels : Mevrouw de minister, gelukkig behoort dat niet tot de standaardprocedure. Ik heb er alle begrip voor dat rekening wordt gehouden met deelpopulaties. Het is echter wel bizar dat er een verschillende test werd voorgesteld voor kinderen van Nederlandstalige ouders. We willen niet dat er andere normen worden gehanteerd in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel dan in de rest van Vlaanderen. De ouders willen dat ook niet en vonden het zelfs choquerend. Ik hoop dat u met uw antwoord ook aangeeft dat dit onderscheid niet kan.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijk tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over schaken op school

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Van Dijk tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over schaken op school.

De heer Van Dijk heeft het woord.

De heer Kris Van Dijk : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, begin oktober las ik een artikel in De Standaard over schaken op school en over de positieve effecten ervan op schoolprestaties.

Tijdens mijn schooltijd heb ik in het secundair onderwijs kennis gemaakt met schaken. Het is dus niet nieuw. Er zijn nu wel een aantal onderzoeken gebeurd waaruit blijkt dat de schoolprestaties erdoor verbeteren. De schaakfederatie bijvoorbeeld is intensief bezig met het verstrekken van opleidingen aan de schoolgaande jeugd.

Op de basisschool Delta in Oud-Turnhout hebben ze hier ervaring mee. Snelvorderende leerlingen mogen er tijdens de lessen schaken, terwijl de andere kinderen verder begeleid worden in de leerstof. Schaken bevordert de taal- en rekenvaardigheid en het redeneervermogen. Mevrouw de minister, bent u op de hoogte van deze initiatieven? Hoe schat u ze in? Zijn ze relevant? Ik keur schaken op school niet af omdat het een meerwaarde biedt. Vindt u dat dit moet worden aangemoedigd? Ik wil het natuurlijk niet verplichten.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, in een aantal Vlaamse basisscholen krijgen kinderen de gelegenheid om te schaken tijdens de pauzes of lessen. Het aantal scholen blijft echter beperkt. Meestal gaat het om initiatieven van leraren die zelf schaken en overtuigd zijn van de meerwaarde ervan. In landen met een grotere schaaktraditie zoals Nederland, Canada of de Verenigde Staten, zijn er meer scholen die schaken opnemen in hun programma. Op 2000 Nederlandse basisscholen bijvoorbeeld wordt er schaakonderricht gegeven, vaak zelfs als onderdeel van het lessenrooster.

Vanderpoorten

Schaken op school kan als differentiatieactiviteit een meerwaarde hebben. Vaak wordt hiervoor gekozen voor de meerbegaafde leerlingen. Schaken houdt voor hen de uitdaging in om steeds meer en moeilijkere combinaties te onthouden en te reproduceren. Er bestaan trouwens softwarepakketten die geschikt zijn als verrijkmateriaal. Kinderen krijgen daardoor de gelegenheid te spelen tegen steeds sterkere tegenstanders en kunnen partijen bestuderen van grootmeesters. Ze bestuderen partijen uit de schaakhistorie en proberen die na te spelen.

Schaakexperts bouwen een domeinspecifieke kennis op van een uitgebreid aantal schaakposities en bijbehorende efficiënte als/dan-regels. Het werk van de heer De Groot 'Het denken van de schaker. Een experimenteel-psychologische studie' uit 1946 was baanbrekend, en de conclusies houden nog steeds stand. Door vergelijking van schaakexperts met beginners kwam De Groot tot de vaststelling dat experts in staat zijn een schaakstelling op te vatten als een beperkt aantal zinvolle deelstructuren die ze goed kunnen overzien en onthouden, terwijl beginnende schakers veel meer individuele stukken waarnemen. Met behulp van hun uitgebreide kennis van posities zijn experts in staat om concrete schaakstellingen te herkennen en oplossingen toe te passen.

De zogenaamde overdrachtseffecten van schaakonderwijs op andere probleemoplossende vaardigheden is nog onvoldoende aangetoond, zeker bij kinderen. De veronderstelling dat schaken te maken heeft met een productieve en creatieve manier van denken zoals alternatieven kunnen onderscheiden, systematisch opties afzoeken, zelfstandig beslissingen nemen of voorwaardelijk en vooruit leren denken, is bij volwassenen onderzocht via retrospectieve interviews. Het onderzoek bij kinderen is echter zeer beperkt. Het Vlaamse en Nederlandse onderzoek op basisscholen toont een positieve samenhang tussen schaakonderwijs en leerresultaten. De onderzoeksbasis voor deze samenhang is echter beperkt. Amerikaans onderzoek wijst dan weer op positieve neveneffecten zoals verbetering van de concentratie. Algemeen kan men stellen dat

het onderzoek naar de meerwaarde van schaken voor kinderen beperkt is en dat de onderzoeksresultaten zeker niet eenduidig zijn.

Het is maar de vraag of schaken op de basisschool moet worden aangemoedigd. Schaken kan zeker ingeschakeld worden als differentiatieactiviteit. Er is echter te weinig evidentie om aan te nemen dat schaken en schaakonderwijs voor alle kinderen een goede investering zou zijn, zeker als daarvoor andere belangrijke zaken moeten wijken. Ik ben ervan overtuigd dat schaken een aangenaam middel kan zijn, maar het is zeker geen doel op zich.

Er zijn trouwens nog heel wat andere gezelschapsspellen die op de basisschool didactisch kunnen worden aangewend, zoals Memory, Mastermind of Scrabble. Kinderen steken daar niet alleen cognitief wat van op op het vlak van geheugentraining en woordenschat, maar leren ook zich aan de regels te houden en zich te concentreren voor een bepaalde periode. Ze leren ook verliezen. Dat zijn belangrijke zaken waarin kinderen zich niet alleen thuis, maar ook op school moeten kunnen oefenen.

Op school is het toegestaan om op een leuke manier te leren, maar dat kan ook op andere manieren dan via schaken. Ik wil scholen, leraren en kinderen daar zeker vrij in laten. Ik heb echter begrepen dat dat ook uw standpunt was, mijnheer Van Dijck.

De voorzitter : De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck : Mevrouw de minister, ik wil u bedanken voor uw uitgebreide antwoord. Ik heb inderdaad duidelijk gesteld dat schaken niet moest worden verplicht, maar dat het een element is van differentiatie. Ik deel uw mening dat niet iedereen daarmee moet worden belast. Uw antwoord toont ook duidelijk aan dat het een positief element van differentiatie kan en mag zijn.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 11.59 uur.*